

Skärgårdsmotiv som förmedlar värme och sommar

Uno Schoultz drömde om att bli arkitekt, men studierna i Helsingfors blev för kostsamma så Uno fick istället börja vid Konstföreningens Ritskola i Åbo 1912.

TEXT: GUN HERRANEN

BILD: FOTOGRAFEN

Avgångsbetyget från Ritskolan 1916 var undertecknat av Victor Westerholm och Ragnar Ungern. Samtida elever var Ali Munsterhjelm och Johannes Paavola, båda kända som Åbokonsnärer. I längden blev Åbomotiven utslitna, åtminstone i Unos tycke. Men brödfödan var nog så väsentlig.

Av Ritskolans elever läsåret 1911-12 var det bara 'somliga' av eleverna som i slutet av vårterminen målade 'friluftsmotiv', bla Klosterbackens pittoreska gränder och prång. Till dem hörde Uno Schoultz och Johannes Paavola. Deras lärare, Axel Haartman, hade nämligen i ÅU 1908 skrivit om det då rivningshotade området Klosterbackens bevarande. Samtidigt blev friluftsmåleriet en ny undervisningsform.

Från Vladivostok till Åbo

Uno Schoultz var född i Vladivostok 1887. Det är lätt att glömma att Vladivostok då fanns inom samma lands gränser som Storfurstendömet Finland, inom det stora ryska riket.

Unos far Carl Johan Schoultz, sedermera känd Åbofotograf, hade 1868 som nyutbildad farmaceut deltagit i den sk Höökska expeditionen till Amur, som var ett kommunistiskt experiment. Experimentet misslyckades slutligen då delägarna kom i delo med varandra. Var och en fick därefter pröva sina egna vingar och Carl Johan blev tigerjägare. Han landade så småningom i Vladivostok, där han fick en god ställning i staden och började på egen hand lära sig fotografering. Han gifte sig 1877 med Marie Louise Barck, som var hemlärarinna hos guvernörsfamiljen Erdmann.

I Vladivostok föddes familjens fem barn. När äldsta barnet uppnådde skolåldern ansåg föräldrarna att barnen skulle få finländsk skolning. 1891 avreste familjen från Vladivostok med båt via Kina, Indiska Oceanen, Suezkanalen, Italien och Tyskland och så till Åbo, där familjefadern köpte en gård vid Tavastgatan och etablerade sig som fotograf. Ateljén och en affär för fotoartiklar öppnade han 1892.

Uno, familjens fjärde barn i ordningen, var alltså bara 5 år gammal när familjen etablerade sig i Åbo. Student blev han från Åbo svenska klassiska lyceum 1907.

◀ "Tavlans namn". © ?.

Brödfödan

Efter tiden i Ritskolan gällde det förstås att klara brödfödan. En tid var han intendent för Nådendals badinrättning. 1917 deltog han som sanitär i inbördeskriget. Och 1919 gifte han sig med Elsa Colliander. Sitt första hem hade de i det Spoofska husets vindsvåning (numera Teologicum). Unos föräldrar bodde i det sk Reuterska huset, som likasom det Spoofska huset tillföll Åbo Akademi. I det stora stenhuset, Slottsgatan 31, hade man i bostadbristens tider inrett lägenheter i två våningar ovanför Stentryckeriet, kallat 'Hemgården'. Dit flyttade båda familjerna och Uno fick där goda vänner som sjöng och spelade gitarr.

På 1920-talet fick han i uppdrag av Åbo Kakelfabrik att kopiera kakelugnarnas utsmyckning på Åbo Slott för deras räkning. Han målade också personporträtt av vänner och märkesmän, bla av Ludvig Jönsson (ägs av WAM, finns i stadens ämbetsverk), den gode vännen Frey Österblom, av klasskamraten John Petterson och av bankmannen Jon Hartman. Kvinnoporträtt målade han bla av professorskan Gadolin och dottern Rubia samt av Adèle Weman (Parus Ater) i Kimito.

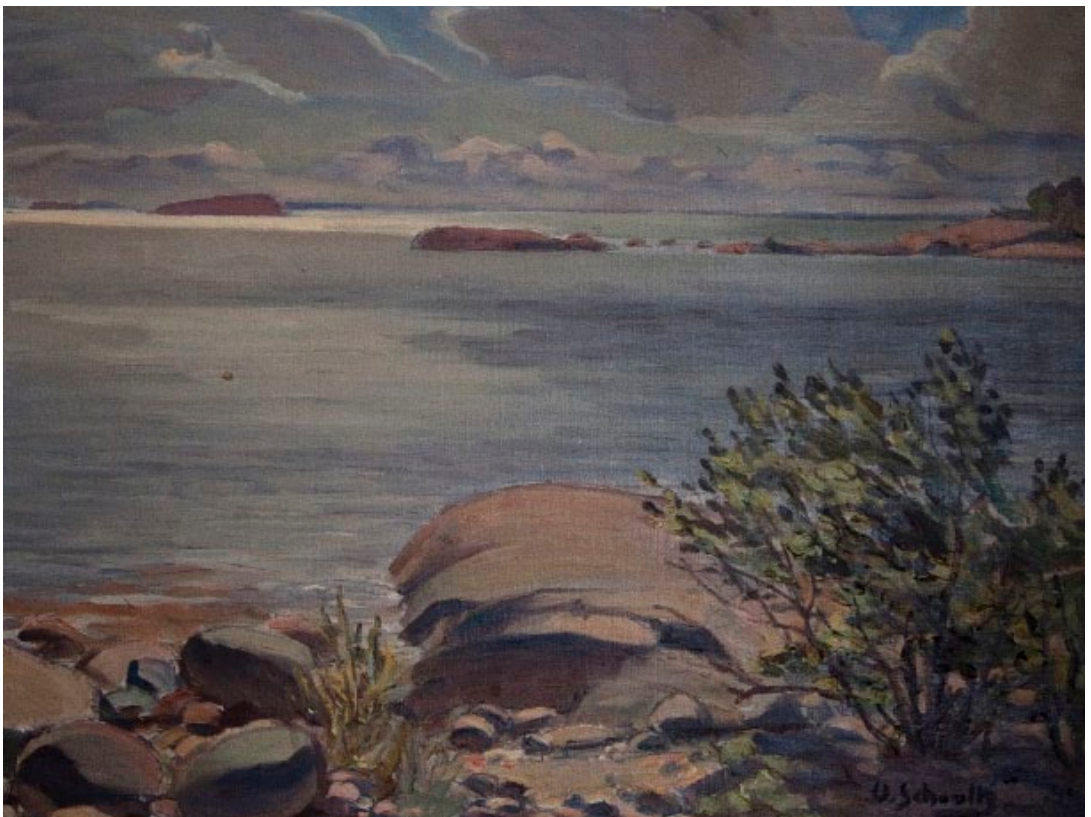
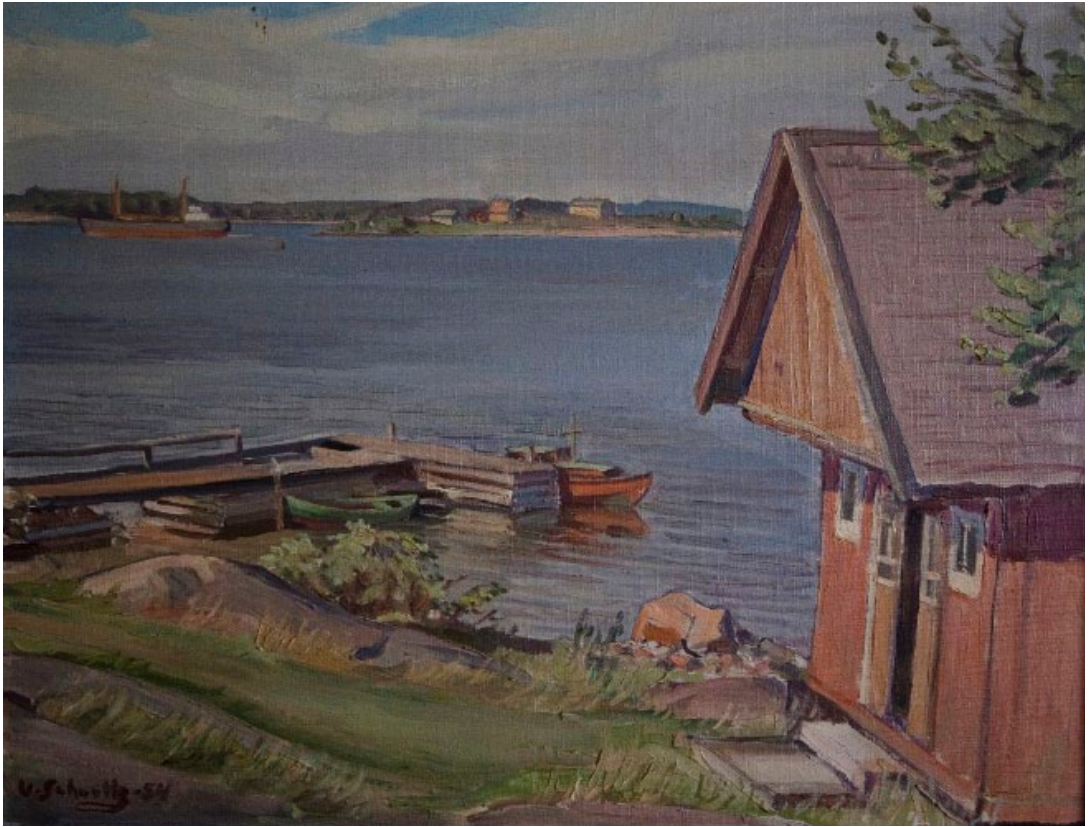
Somrarna tillbringades Nagu

Från 1920 var Uno Schoultz med familj sommarvärd på Stora Södergrund hos Hulda och Albin Liljelund, där fadern Carl hade bott sedan 1914 på sina fisketurer från Åbo. Hulda Liljelund sålde Södergrund 1929. Uno köpte en udde i närheten och ett sommarhus stod färdigt 1931. Sommarhuset Bjerkvik hade Uno ritat och låtit bygga med lokala krafter. Bjerkvik blev utgångspunkten för otaliga målarfärder till Nagu utskär.

Vyer och landskap, hav och båtar

Som konstnär var Uno Schoultz trogen sin stil: Åbovyer, akvareller, porträtt och skärgårdsmotiv. Gemensamt för många av hans stadsvyer och skärgårdsvyer var att han gärna målade hav och stränder med båtar. Bland tavlorna med vyer från Åbo finns flera hamnmotiv och motiv med ångbåtar i Aura å.

Varje tavla har sin egen bakgrund och historia – till exempel under krigsåren var det vanligt att man uppvaktade vänner och släktingar på jämna födelsedagar med en tavla. Han målade så att säga på beställning.

Tavlorna som väckte min nyfikenhet på "kluddaren", som han kallade sig själv, är målade på Lohm. Den ena är det givna motivet men med Unos val av vinkling. Den andra tavlan som är av Barskärsfjärden i motljus är nog Unos eget val. Han begav sig med staffli och utrustning tidigt om morgnarna och man visste inte riktigt vad han målade. Frågade man honom sade han att det var 'ljuset' som var viktigt att fånga.

Unos tavlor var naturligtvis alltid med då Konstnärsföreningen hade sina årliga utställningar. Men först 1943 hade Uno sin första egna utställning i IFK:s klubblokal på Auragatan 1. Recensenten i *Turun Sanomat* framhöll att konstnärens kolorit förmedlar värme och sommar och nämner speciellt att han också målar i motljus.

Recensionen avslutas med en förhoppning om att konstvänner skall tycka om utställningens alster och belöna konstnären för hans idoghet och flit. Tidningen återger också en av utställningens tavlor målade på Nagu Berghamn föreställande en strand med uppdragna roddbåtar. Var manne den tavlan finns i dag? ♦

◀ "Tavlornas namn". © ?.

"Tavlornas namn". © ?.

▲ Bildtext. © ?.

Artikelförfattaren

Gun Herranen är fil lic och aktiv i Åbosamfundets svenska sektion.

Adress: Slottsgatan 47 A 18,
20100 Åbo

Tfn: 040 730 4302

e-post: gun.herranen@abo.fi